

Nova Evropa

Knjiga XXVI. Broj 11.

26. novembra, 1933

Kontrola kapitalizma u Švedskoj.

(Članak koji ovde sledi ugledao je sveta u poznatom američkom mesečniku »Harper's Magazine« za novembar ove godine. Mi smo ga dobili od našeg zemljaka i saradnika L. Adamića, koji nam ga je preporučio za prevodjenje. Kao što će naši čitaoci videti, stvar se preporučuje i sama, pa zato i donosimo članak na uvodnom mestu, stavljajući od svoje strane na srce svima našim čitaocima da ga pažljivo pročitaju, te da razmisle o pouci koja bi se iz njega mogla izvući i za naše prilike.)

I

Kad bi se tražilo, u današnje nesigurno i kaotično doba, da na zemaljskoj površini odaberemo jedno područje na kojem bismo pokazali do kojeg je najvišeg stepena napredovala dosada zapadna civilizacija, ne bismo mogli ništa bolje učiniti nego uzeti kao primer skandinavske zemlje. Tu bi se naravno, uza sâm skandinavski poluotok, imala uključiti i Danska, koja je za nj vezana, u svakom pogledu, rasnim i kulturnim vezama. Najviši stepen civilizacije, u ovom slučaju, značilo bi ono što je najbolje za najveći broj ljudi: civilizacija u kojoj sve umetnosti i znanosti Zapada omogućuju čoveku da živi u miru i udobnosti, okružen izvesnim obiljem lepote, reda, i čistote.

Skandinavske zemlje razvijale su se za poslednjih sto godina više-manje postrani od žestokih nacionálnih i političkih strasti kontinentalne Evrope. Neuzimajući u obzir zdravo takmičenje medju plemenima, ove su zemlje živele u miru i skladu. A za poslednjih trideset ili četrdeset godina, u njih se organski razvilo nešto što se, u mnogom pogledu, može smatrati novim oblikom privrednog života: uspele su da organizuju plansku unutrašnju privredu. Gdegod se radilo o neposrednom interesu potrošača — o potrebama stanovanja, ishrane, osvetljenja i ogreva, odela i obuće, — pokretač zarade u vidu profita odlučno je potiskivan ili i odbačen. To je proces socijalizacije koji je napredovao doduše neravno i nejednako ali mirno i sigurno. Svrhom mu nije bila utopistička država, izgrađena u smislu propisâ proizvoljnih teorijâ, već praktični cilj da se snize

